

Nr 42

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1957/58.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkterna 54, 93, 122 och 176) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1957/58 beräkna följande förslagsanslag, nämligen

Ersättning till försvarets fastighetsfond:

Arméns delfond	31 700 000
Marinens delfond	10 450 000
Flygvapnets delfond	20 100 000
Befästningars delfond	17 275 000

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 62, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 februari 1957, föreslagit riksdagen att dels godkänna vid berörda statsrådsprotokoll såsom bilaga fogat förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1957/58, dels ock för budgetåret 1957/58 under fjärde huvudtiteln anvisa följande förslagsanslag, nämligen

Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond 31 657 000 kronor,

Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond 10 544 000 kronor,

Flygvapnet: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond 20 264 000 kronor samt

Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond 17 439 000 kronor.

Såvitt angår försvarsgrenarnas delfonder beräknas medelsbehovet för reparation och underhåll av försvarets byggnadsbestånd, med i det följande angivna undantag, i enlighet med de principer som angivits i propositionen 1945:180 med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1945/46. I överensstämmelse härmed beräknas medelsbehovet för reparationer och underhåll till viss procent av den faktiska byggnads-

kostnaden för varje särskild fastighet, omräknad till 1935 års prisnivå. Byggnadsbeståndet uppdelas därvid i tre grupper. Den första gruppen — äldre byggnader — omfattar byggnader, som färdigstälts före den 1 juli 1938. Dessa byggnader redovisas i fastighetsfonden på grundval av särskild värdering. Den andra och tredje gruppen — nyare byggnader — omfattar byggnader, som färdigstälts efter nyssnämnda datum och som varit i bruk längre respektive kortare tid än nio år. Nyare byggnader redovisas med sitt anskaffningsvärde. Underhållsmedel beräknas första gången för andra budgetåret efter det budgetår, under vilket byggnaden färdigstälts. Underhållskvoten utgör vid 1935 års prisnivå i första gruppen 1,1 % för arméns och flygvapnets delfonder och 1,5 % för marinens delfond samt i andra och tredje grupperna 0,8 respektive 0,4 % för de tre delfonderna. Omräknade till 1956 års prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex (293) utgör underhållskvoterna i första gruppen 3,22 % för arméns och flygvapnets delfonder och 4,40 % för marinens delfond samt i andra och tredje grupperna 2,34 % respektive 1,17 % för samtliga tre delfonder. De procentuellt beräknade underhållsmedlen uppdelas på två poster, nämligen en för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. och en för smärre förbättringsarbeten. Sistnämnda post upptages med i runt tal 10 % av posten för löpande reparation och underhåll. — Dessutom anvisas särskilda medel för iståndsättningsarbeten.

Från den procentuella beräkningsmetoden undantas marinens hamnanläggningar i enlighet med vad som anförts i propositionen 1948:157 med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1948/49. Underhållsmedel för dessa anläggningar skall fastställas efter uppskattning och medel anvisas å särskild delpost. Enligt samma proposition skall underhållet av övnings- och skjutfälten bestämmas efter uppskattning för varje särskilt budgetår och medel för ändamålet anvisas på särskilda delposter.

Enligt samma proposition 1948:157 skall underhållskostnaderna för flygfälten beräknas i viss relation till anläggningsvärdet. För flygfälten med därå befintliga rullbanor och andra för flygverksamhetens bedrivande omedelbart avsedda anordningar skall därvid tillämpas en underhållskvot av 1,5 % av anläggningsvärdet per den 1 juli 1946. Beräkningen av underhållskostnaderna för flygfältens befästningsanläggningar sker efter samma regler som beträffande befästningar i övrigt.

För befästningar och bergtrum skall beräkningen av underhållskostnaderna enligt nämnda proposition 1948:157 ske i relation till anläggningsvärdet, varvid för såväl befästningar som bergtrum skall tillämpas en gemensam underhållskvot på anläggningsvärdet den 1 juli 1946. Enligt propositionen 1951:88 har underhållskvoten bestämts till 0,6 % vid 1946 års prisnivå, vilken procentsats för varje år omräknas till gällande prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex. Underhållskvoten utgör för år 1956 1,09 %. För iståndsättning av befästnings- och bergtrumsanläggningar anvisas dessutom särskilda medel.

Vid beräkningen av de procentberäknade underhållskostnaderna för nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen utgått från de byggnadsvärden som fanns redovisade på delfonderna den 30 juni 1956. Dessa värden har ämbetsverket i förekommande fall justerat med hänsyn till beslut av Kungl. Maj:t under de två första månaderna av innevarande budgetår att vissa byggnader m. m. skall upptagas till redovisning på delfonderna respektive avgå ur delfonderna. Fortifikationsförvaltningen har sålunda icke tagit hänsyn till sådana av ämbetsverket gjorda framställningar om invärderingar eller överflyttningar, beträffande vilka Kungl. Maj:t icke fattat beslut före den 1 september 1956, utom såvitt avser ett förslag av ämbetsverket den 13 maj 1955 om redovisning å fastighetsfonden av vissa vägar, stängsel och yttre ledningar vid arméns äldre kasern-etablissemang. För ifrågakvarande förslag redogöres närmare i det följande.

I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår anför fortifikationsförvaltningen bland annat följande.

Det bokförda fondvärdet har varje år undergått en betydande höjning, vilket å fondstatens utgiftssida automatiskt medfört en ökning av de procentberäknade underhållsmedlen, de till värdeminskningsskonto avsatta medlen och det överskott som årligen tillföres statsregleringen. Hyres- och arrendeutgifterna har vidare ökat genom förhyrningar, bland annat av drivmedelsanläggningar. Inkomstsidans poster har visserligen samtidigt ökat men dock i väsentligt mindre omfattning. Att ersättningsanslagen de senaste åren hållits i huvudsak oförändrade har medfört en fortgående minskning av de behovsprövade delposterna, huvudsakligen delposten till iståndsättningsarbeten.

Därest de årliga investeringarna i fortsättningen ökar i ungefärligen nuvarande omfattning kommer de procentberäknade underhållsmedlen enligt fortifikationsförvaltningen att årligen stiga med cirka 0,75 miljon kronor, avsättningen till värdeminskningsskonto med mer än 0,5 miljon kronor och överskottet med cirka 1,5 miljon kronor om året. Inkomsterna kan beräknas stiga endast i ringa omfattning. Med hänsyn härtill är det enligt fortifikationsförvaltningen icke försvarligt att ersättningsanslagen till fonden kvarhållas på samma nivå och därmed de behovsprövade underhålls-posterna minskas för att till slut helt försvinna. Fortifikationsförvaltningen erinrar om att ämbetsverket flerfaldiga gånger framhållit att en stor del av försvarets byggnadsbestånd, särskilt arméns kaserner, är i synnerligen dåligt och otidsenligt skick. Ämbetsverket finner det beklagligt att värnpliktig och övrig militär personal skall behöva förläggas och utbildas i byggnader, där den sanitära standarden är från sekelskiftet och beträffande vilka icke kan garanteras vare sig ordnad uppvärmning eller tillräcklig belysning. Bristerna blir enligt fortifikationsförvaltningen än mer påtagliga i jämförelse med den standardhöjning, som för landets befolkning i övrigt ägt rum i dessa avseenden under de senaste årtiondena.

Vad beträffar reparations- och underhållskostnaderna m. m. för *arméns delfond* har ifrågakvarande anslagspost av fortifikationsförvaltningen beräknats till 30 751 000 kronor. Departementschefen framhåller, att den samhällsekonomiska utvecklingen alltjämt påfordrar en stark återhållsamhet i

fråga om statsutgifterna. Departementschefen har därför även för nästa budgetår ansett sig böra behandla fortifikationsförvaltningens äskanden starkt restriktivt. Den reducering av de procentberäknade anslagen med omkring fem procent, som vidtogs för innevarande budgetår, har departementschefen dock icke ansett sig nu böra föreslå. I fråga om de behovsprövade underhållsmedlen, avsedda för arbeten av större omfattning (iståndsättningsarbeten), föreslår departementschefen däremot minskningar — i vissa fall avsevärda — i förhållande till de belopp som anvisats för innevarande budgetår. Ifrågavarande begränsningar av de behovsprövade underhållsmedlen kan dock, såsom fortifikationsförvaltningen även framhållit, icke i längden bibehållas utan allvarlig risk för kapitalförstöring.

De procentberäknade underhållsmedlen för byggnader m. m., som är invärderade på arméns delfond av fastighetsfonden, beräknar departementschefen i anslutning till myndigheternas förslag till 12 786 000 kronor. För underhåll av icke invärderade baracker räknar departementschefen med samma belopp som för innevarande budgetår, eller 450 000 kronor. Förslaget att särskilda underhållsmedel skall beräknas för vissa icke invärderade vägar m. m. kan departementschefen icke tillstyrka. Underhållsmedlen skulle således uppgå till (12 786 000 + 450 000 =) 13 236 000 kronor, varifrån bör avgå kostnaderna för yttre renhållning, 200 000 kronor. För löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. och smärre förbättringsarbeten bör sålunda beräknas 11 851 000 kronor respektive 1 185 000 kronor.

Posten Iståndsättningsarbeten för övnings- och skjutfält m. m. beräknar departementschefen, med hänsyn till att reservationer finnes på denna post, till 300 000 kronor.

För övriga iståndsättningsarbeten kan departementschefen icke tillstyrka högre belopp för nästa budgetår än 6 000 000 kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 1 000 000 kronor.

Beträffande beräkningen av övriga delposter biträder departementschefen fortifikationsförvaltningens förslag.

Anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. för arméns delfond torde således uppföras med ett belopp av 21 946 000 kronor (nu 22 691 000 kronor).

Beträffande *marinens delfond* har fortifikationsförvaltningen beräknat anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. till 8 997 000 kronor. Departementschefen anser sig för underhåll av hamnanläggningar, för vilket ändamål fortifikationsförvaltningen äskat 1 550 000 kronor för nästa budgetår, icke kunna tillstyrka högre belopp än 800 000 kronor.

Även i fråga om medel för iståndsättningsarbeten ser departementschefen sig nödsakad att avsevärt reducera de medel som fortifikationsförvaltningen ansett erforderliga. Departementschefen föreslår att för övriga iståndsättningsarbeten anvisas 1 150 000 kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 350 000 kronor.

För ändringsarbeten föranledda av vissa rationaliseringsåtgärder vid marinverkstäderna m. m. beräknar departementschefen för nästa budgetår oförändrat 350 000 kronor.

Beträffande beräkningen av övriga delposter biträder departementschefen fortifikationsförvaltningens förslag. Anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. för marinens delfond torde således böra upptagas till 6 807 000 kronor (nu 6 869 000 kronor).

Vidkommande *flygvapnets delfond* har fortifikationsförvaltningen beräknat anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. till 9 994 000 kronor. Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka att särskilda underhållsmedel beräknas för flygfältens belysningsanläggningar. I anslutning härtil bör för underhåll av flygfält m. m. upptagas 2 345 000 kronor för nästa budgetår.

För övriga iståndsättningsarbeten kan departementschefen icke föreslå högre belopp än 700 000 kronor, vilket innebär en minskning med 200 000 kronor i jämförelse med det belopp som upptagits för innevarande år.

I övrigt biträder departementschefen fortifikationsförvaltningens förslag.

Anslagsposten till reparations- och underhållskostnader m. m. för flygvapnets delfond bör således för nästa budgetår uppföras med 7 444 000 kronor (nu 6 776 000 kronor).

I fråga om arméns, marinens och flygvapnets delfonder förutsätter departementschefen, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att medge den jämkning mellan de särskilda posterna inom slutbeloppets ram, som kan finnas erforderlig.

Vad slutligen beträffar *befästningars delfond* har fortifikationsförvaltningen beräknat det sammanlagda behovet av underhållsmedel till 13 225 000 kronor, vilket belopp departementschefen ansett böra minskas till 9 825 000 kronor (nu 9 035 000 kronor).

För *avsättning till värdeminskningskonto* har upptagits ett belopp av 11 972 000 kronor (nu 11 596 000 kronor).

Anslagsposterna till *hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden* har uppskattats till 6 775 000 kronor (nu 5 375 000 kronor).

Under titeln *Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler* redovisas de belopp, som över budgeten tillföres respektive fonder. Ersättningsbeloppen bestämmas i princip så att en förräntning efter 4 % erhålles på det vid respektive budgetårs ingång av fonderna disponerade statskapitalet, att i form av överskott tillföras riksstatens inkomstsida. Ersättningar för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för nästkommande budgetår beräknas, för arméns delfond till 31 657 000 kronor, för marinens delfond till 10 544 000 kronor, för flygvapnets delfond till 20 264 000 kronor och för *befästningars delfond* till 17 439 000 kronor eller således till sammanlagt 79 904 000 kronor (nu 77 470 000 kronor). De i riksstaten

under fjärde huvudtiteln beräknade anslagen bör å riksstaten slutligt uppföras i överensstämmelse härmed.

Inkomsterna av *hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden* har för nästa budgetår beräknats till 5 415 000 kronor (nu 5 312 000 kronor). För inkomster av *övnings- och skjutfält* har räknats med 2 505 000 kronor (nu 1 920 000 kronor). För *diverse inkomster* har beräknats 2 015 000 kronor (nu 1 240 000 kronor).

Det *överskott*, som skall tillföras riksstatens driftbudget, bör såsom hittills varit fallet beräknas till 4 % på det vid respektive budgetårs början i fonden ingående kapitalet. I enlighet med riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för budgetåret 1957/58 bör överskottet å försvarets fastighetsfond upptagas med 25 070 000 kronor (nu 23 600 000 kronor). Beloppet bör enligt riksräkenskapsverket uppdelas med 8 985 000 kronor på arméns delfond, 4 060 000 kronor på marinens delfond, 8 705 000 kronor på flygvapnets delfond och 3 320 000 kronor på befästningars delfond. Denna uppskattning av överskottet har legat till grund för den förut gjorda beräkningen av ersättningsanslagen.

Utskottet har tidigare framhållit, att försvarets byggnadsbestånd, särskilt arméns äldre kaserner, är i synnerligen dåligt och otidsenligt skick. I likhet med fortifikationsförvaltningen finner utskottet det otillfredsställande, att värnpliktig och övrig militär personal skall behöva förläggas och utbildas i byggnader med en långtifrån nöjaktig sanitär standard. Såsom departementschefen liksom fortifikationsförvaltningen framhållit kan den restriktiva medelstilledningen för ifrågavarande ändamål icke i längden bibehållas utan allvarlig risk för kapitalförstöring. Utskottet vill understryka det allvarliga läget på detta område och förutsätter, att Kungl. Maj:t till ett kommande år låter vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma ett bättre tillgodoseende av medelsbehovet för här angivna ändamål. I avvaktan därpå vill utskottet icke motsätta sig de verkställda beräkningarna i här angivet avseende. Jämväl anslagsberäkningarna i övrigt synas böra godtagas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna vid statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 februari 1957 såsom bilaga fogat förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1957/58;

b) för budgetåret 1957/58 under fjärde huvudtiteln anvisa följande förslagsanslag, nämligen

Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond 31 657 000 kronor,

Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond 10 544 000 kronor,

Flygvapnet: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond 20 264 000 kronor samt

Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond 17 439 000 kronor.

Stockholm den 5 mars 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Ohlon, Gillström, Näsström, Hesselbom, Gustaf Andersson, Ivar Johansson, Birger Andersson, Pålsson, fröken Ranmark, herrar Aastrup, Söderberg, Jacobsson och Svärd; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Petterson i Degerfors, Thapper, Ståhl, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Staxäng, fröken Elmén, herrar Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Nilsson i Göingegården, Gustafsson i Skellefteå och Gustafsson i Mem.